

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

Αριθμός Γνωμοδότησης 184/2019

**ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Γ΄ ΤΜΗΜΑ)**

Συνεδρίαση της 24^{ης} Σεπτεμβρίου 2019

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αθηνά Αλεφάντη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελος Μαρίνης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια : Μαρία Σταμέλου, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Έγγραφο ερωτήματος: Το υπογραφόμενο από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών με αριθμό 11012/21-6-2019 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών (Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης Τμήμα Εκτέλεσης Π.Δ.Ε).

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται εάν, μετά τη συντηρητική κατάσχεση που επιβλήθηκε εις χείρας του Ελληνικού Δημοσίου, ως τρίτου, επί απαιτήσεων οφειλέτη του κατασχόντος έναντι του Δημοσίου που πηγάζουν από την εκτέλεση σύμβασης δημοσίου έργου (εργολαβικό αντάλλαγμα), η αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών υποχρεούται ή μη να προβεί στην εκκαθάριση και εξόφληση των λογαριασμών στον ανάδοχο του έργου – οφειλέτη του κατασχόντα-, πριν την έκδοση απόφασης του αρμόδιου δικαστηρίου επί της ανακοπής –αγωγής του κατασχόντα για την ακύρωση της αρνητικής δήλωσης της υπηρεσίας κατά της εις χείρας της επιβληθείσας κατάσχεσης.

Ιστορικό

1.- Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου της ερωτώσας υπηρεσίας που διαβιβάστηκαν στο Γραφείο μας, μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της εταιρείας με την επωνυμία «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.» υπεγράφη η από 14-12-2005 αρχική και στη συνέχεια η από 3-9-2018 1η Συμπληρωματική σύμβαση για το έργο «ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΠΕΙΡΟΥ - ΠΑΡΑΠΕΙΡΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΤΡΑ». Με το υπ' αριθμ. πρωτ. ΠΤ/ΦΚΠΤ48.00/ΥΔΡ/ΠΛ4/644/4-3-2019 έγγραφό της ΕΥΔΕ ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ, ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΟΣ & ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ διαβίβασε στην Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης -Τμήμα Εκτέλεσης Π.Δ.Ε Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών Υπηρεσιών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών (εφεξής Υπηρεσία) για εκκαθάριση τον 101° λογαριασμό του αναδόχου «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.».

2.- Στις 19-3-2019 επιδόθηκε από το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ» στην Υπηρεσία η με αριθμό 3595/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, με συνημμένη την δύναμει αυτής από 18-3-2019 συντηρητική κατάσχεση στα χέρια του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών ως τρίτου, με την οποία το ως άνω νομικό πρόσωπο επέβαλε συντηρητική κατάσχεση συνολικού ποσού 1.813.000,00 ευρώ, για απαιτήσεις του από την αιτία που αναφέρεται στην ανωτέρω απόφαση. Ειδικότερα, η εν λόγω συντηρητική κατάσχεση επιβλήθηκε σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 982 και 724 Κ.Πολ.Δικ. επί των υφισταμένων και μελλοντικών απαιτήσεων του αναδόχου έναντι του Ελληνικού Δημοσίου, που πηγάζουν από την εκτέλεση της ως άνω σύμβασης, με την επιταγή να δεσμευτούν και να μην καταβληθούν στον ανάδοχο.

3.- Κατόπιν της ανωτέρω κατάσχεσης η Υπηρεσία στις 3-4-2019 κατέθεσε στο Ειρηνοδικείο Αθηνών την αρνητική δήλωση τρίτου με αριθμό Λ 2541/2019, προβάλλοντας το ακατάσχετο των απαιτήσεων που κατασχέθηκαν, για το λόγο ότι αυτές αποτελούν εργολαβικό αντάλλαγμα, το έργο εξακολουθεί να βρίσκεται σε εξέλιξη, περαιτέρω δε τόσο το ν.π.δ.δ., όσο και η απαίτησή του κατά της αναδόχου ουδεμία σχέση έχουν με το έργο «Κατασκευή Φράγματος Πείρου-Παραπείρου στην Πάτρα», ούτε το ν.π.δ.δ ανήκει στα πρόσωπα που δύνανται να επιβάλλουν κατάσχεση στο εργολαβικό αντάλλαγμα, σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3669/2008 (άρθρο 53 παρ.11), του ν.4694/1930 (άρθρο 4, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 52 παρ.11 Εισ.Ν.Κ.ΠολΔ.) και του ν. 4412/2016 (άρθρο 152 παρ.11).

4.- Στη συνέχεια το ανωτέρω ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ

ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ» που επέβαλε την συντηρητική κατάσχεση άσκησε την από 3-5-2019 Ανακοπή - Αγωγή του ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Πατρών στρεφόμενο κατά του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών, για την ακύρωση της ως άνω αρνητικής δήλωσής του ως τρίτου, η οποία κοινοποιήθηκε στην Υπηρεσία την ίδια ημερομηνία.

Ειδικότερα, με την ανακοπή, για τη συζήτηση της οποίας δεν έχει μέχρι σήμερα προσδιοριστεί δικάσιμος, προβλήθηκαν λόγοι ως προς το μη σύννομο της απαγόρευσης κατάσχεσης του εργολαβικού ανταλλάγματος που επικαλέστηκε το Ελληνικό Δημόσιο με τη δήλωσή του, οι οποίοι αφορούν, μεταξύ άλλων, παραβίαση συνταγματικών διατάξεων, διατάξεων της Ε.Σ.Δ.Α., παραβίαση των αρχών της ισότητας, της αναλογικότητας, και της προστασίας της περιουσίας.

5.- Κατόπιν τούτου η Υπηρεσία με το υπ' αριθμ. πρωτ.9074/28-5-2019 έγγραφό της απευθύνθηκε προς το Δικαστικό Γραφείο Πατρών και έθεσε το ερώτημα, αν μπορεί να προχωρήσει στην εκκαθάριση και εξόφληση λογαριασμών που είχαν υποβληθεί προς πληρωμή από τον ανάδοχο πριν τη δικαστική κρίση επί της άνω Ανακοπής – Αγωγής, το οποίο με το υπ' αριθμ.πρωτ. 330-2841/105858/5-6-2019 έγγραφό του απάντησε, ότι η ερμηνεία των κρίσιμων διατάξεων που αφορούν την εν λόγω υπόθεση υπάγεται στην γνωμοδοτική αρμοδιότητα του οικείου Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Στη συνέχεια η Υπηρεσία υπέβαλε το παρόν ερώτημα, με το οποίο διατυπώνει τον ανωτέρω προβληματισμό της ως προς τη δυνατότητα εκκαθάρισης και εξόφλησης των λογαριασμών στον ανάδοχο.

6.- Μετά την υποβολή του ερωτήματος η ερωτώσα υπηρεσία με το υπ' αριθμ. πρωτ. 13078/25-7-2019 έγγραφό της διαβίβασε στο Γραφείο μας την υπ' αριθμ. 413/2019 απόφαση του Εφετείου Πειραιά, με την οποία εξαφανίστηκε στο σύνολό της η υπ' αριθμ. 3595/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, με βάση την οποία επιβλήθηκε η συντηρητική κατάσχεση στα χέρια του Ελληνικού Δημοσίου και περαιτέρω απορρίφθηκε η αγωγή λόγω παραγραφής της απαίτησης του κατασχόντος ν.π.δ.δ.

7.- Επίσης με το οικ.13429/29-7-2019 έγγραφό της η ερωτώσα υπηρεσία μας διαβίβασε την από 26-7-2019 εξώδικη κλήση καθώς και την από 12-6-2019 αίτηση - όχληση του αναδόχου για την εξόφληση δύο (2) ήδη εγκεκριμένων πιστοποιήσεων - λογαριασμών συνολικού ύψους 833.860,95 ευρώ (101.201,64 +732.659,31), προκειμένου να προχωρήσει στην ολοκλήρωση του έργου και να μην οδηγηθεί σε

διακοπή εργασιών.

Τέλος με το υπ' αριθμ. πρωτ.14307/2-9-2019 έγγραφο μας διαβιβάστηκε η από 6-8-2019 δήλωση – αίτηση της α.ε «Τράπεζα Πειραιώς» για την καταβολή σε αυτήν του συνολικού ποσού των 1.105.990, 81 ευρώ που αντιστοιχεί σε τέσσερεις (4) ήδη εγκεκριμένους και μη εξοφλημένους λογαριασμούς της αναδόχου, λόγω επικαλούμενης από 3-2-2016 σύμβασης σύστασης ενεχύρου επί των απαιτήσεων της που πηγάζουν από το ως άνω εργολαβικό ανταλλάγμα.

8.- Όπως προκύπτει από το υπ' αριθμ. 15494/17-9-2019 έγγραφο της Υπηρεσίας προς το Γραφείο μας και τα συνημμένα σε αυτό σχετικά, σήμερα εκκρεμούν προς εκκαθάριση και πληρωμή από το Ελληνικό Δημόσιο απαιτήσεις της αναδόχου «ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ Α.Ε.» που ανέρχονται στο συνολικό ποσό των 1.211.242,64 ευρώ, οι οποίες προέρχονται από πέντε (5) λογαριασμούς, οι οποίοι έχουν ήδη εγκριθεί από την αρμόδια υπηρεσία ΕΥΔΕ ΠΕΛ/ΝΗΣΟΥ, ΔΥΤ.ΕΛΛΑΔΟΣ & ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ.

Νομοθετικό Πλαίσιο

9.- Στο άρθρο 5 παρ.12 (μετά την προσθήκη παρ. με το ν.2940/2001) εδάφιο β' του ν.1418/1984 « Δημόσια έργα και ρυθμίσεις συναφών θεμάτων» (Α' 23). ορίζεται ότι :
« Για την κατάσχεση και εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις. ».

10.- Στον Εισαγωγικό Νόμο του Κ.Πολ.Δικ. στα άρθρα 1 και 52 αυτού ορίζεται:

«Κατάργηση προηγούμενων δικονομικών διατάξεων»

« Άρθρο 1 »

«Από την εισαγωγή του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας καταργούνται

α) ο νόμος της 2/14 Απριλίου 1834 " περί Πολιτικής Δικονομίας ",

β) ο νόμος της 23 Ιουλίου 1903 " περί Πολιτικής Δικονομίας της Κρητικής Πολιτείας ",

γ) τα άρθρα 315 έως 409 της Κρητικής Πολιτικής Δικονομίας της 25 Ιανουαρίου 1880,

δ) τα άρθρα 50 έως 56 της Ειδικής Δικονομίας των Κρητών της 10 Φεβρουαρίου 1880, όπως ίσχυαν ως τώρα,

ε) κάθε άλλη διάταξη που είναι αντίθετη σ' αυτόν και

στ) κάθε διάταξη που αφορά θέματα που ρυθμίζει ο εισαγόμενος κώδικας, εφόσον δεν συμβιβάζεται με τις διατάξεις αυτού του κώδικα και δεν ορίζεται διαφορετικά στο νόμο αυτόν.

« Άρθρο 52 Ειδικοί κανόνες που διατηρούνται » .

« Διατηρούνται σε ισχύ 1)...

11) οι διατάξεις νόμων που προβλέπουν τις προϋποθέσεις με τις οποίες είναι δυνατή η κατάσχεση των απαιτήσεων εργολάβων,

12)...».

11.- Στο άρθρο 4 παρ.1, 3 και 4 και στο άρθρο 6 του .ν.4694/1930 «Περί απαγορεύσεως της εκχωρήσεως και κατασχέσεως των ημερομισθίων εργατών κλπ. και των μισθών των ιδιωτικών υπαλλήλων κλπ.» ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«Άρθρο 4»

«1. Απαγορεύεται η εκχώρησις ή κατάσχεσις των προς εργολάβους οφειλομένων, εις αντάλλαγμα της κατασκευής έργου, προς εκτέλεσιν του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασίαν τρίτων, ως επίσης και των οφειλομένων εις αντάλλαγμα προμηθείας υλικών, ειδών μηχανημάτων ή εργαλείων προς εκτέλεσιν έργων.

3.Κατ' εξαίρεσιν επίσης επιτρέπεται η κατάσχεσις των προς εργολάβους, οφειλομένων, υπό των παρασχόντων υλικά δια την εκτέλεσιν του έργου ή υπό των παρασχόντων εργασίαν εργατών, τεχνιτών ή υπαλλήλων του εργολάβου, ουχί όμως και υπό των υπεργολαβικώς αναλαβόντων την εκτέλεσιν μέρους ή του όλου έργου. Επίσης επιτρέπεται η κατάσχεσις των προς εργολάβους οφειλομένων, υπό τε της εταιρείας ή και των εταίρων αυτής, εις ήν μετέχει ο εργολάβος ή μετείχεν μέν, ούτος, άλλ' εξ οιουδήποτε λόγου έπαυσε μετέχων ταύτης (θάνατος, αποχώρησις κλπ.), δι' την περίπτωσιν η σύστασις της εταιρείας εγένετο επί το σκοπώ της εκτελέσεως του έργου, αποδεικνύεται δε τούτο δια συμβολαιογραφικού ή έχοντος βεβαίαν χρονολογίαν εγγράφου».

4. Η απαγόρευσις της εκχωρήσεως ή κατασχέσεως ισχύει καθ' όλην την διάρκειαν εκτελέσεως του έργου και ένα μήνα μετά την περαίωσιν αυτού.».

« Άρθρο 6 »

«Κατάσχεσις γενομένη παρά τας διατάξεις του παρόντος Νόμου είναι αυτοδικαίως άκυρος και ο τρίτος παρ' ω επιβάλλεται αύτη δεν υποχρεούται εις δήλωσιν».

12.- Στην διάταξη της παρ. 11 του άρθρου 53 ν. 3669/2008 «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημόσιων έργων» (Α' 116) όπως αυτή ισχύει μετά την αντικατάστασή της με την παράγραφο 4 του άρθρου 134 του ν.4070/2012 (Α' 82), η οποία επαναλαμβάνεται αυτούσια και στη διάταξη της παρ.11 του άρθρο 152 του ν.4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών» (Α' 147)ορίζεται :

« Λογαριασμοί – Πιστοποιήσεις

11. Απαγορεύεται η εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος ή η κατάσχεση του στα χέρια του κυρίου του έργου, καθ' όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης του και για ένα μήνα μετά την περαίωση του. Κατ' εξαίρεση επιτρέπονται: α) η αρχική ή η εκ των υστέρων εκχώρηση, εν όλω ή εν μέρει, του πληρωτέου εργολαβικού ανταλλάγματος, όπως αυτό προσδιορίζεται στους λογαριασμούς που υποβάλλονται και εγκρίνονται, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 8, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου, όταν πρόκειται για την κάλυψη οφειλής του αναδόχου από την προμήθεια υλικών και μηχανημάτων προς εκτέλεση του έργου ή από παροχή εργασίας που παρασχέθηκε από εργάτες ή υπαλλήλους αυτού, στην εκτέλεση του έργου, ή σε αναγνωρισμένες τράπεζες ή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και β) η κατάσχεση του εργολαβικού ανταλλάγματος από τους προμηθευτές υλικών και μηχανημάτων του έργου ή από τους εργάτες και τους υπαλλήλους του, όπως και τους υπεργολάβους που αποδεδειγμένα χρησιμοποιούνται στο έργο από τον ανάδοχο. Επιτρέπεται επίσης ο συμψηφισμός εκκαθαρισμένων απαιτήσεων του κυρίου του έργου κατά του αναδόχου, που προέρχονται από την εκτέλεση άλλων έργων και μέχρι ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) από κάθε πιστοποίηση του εκτελούμενου έργου. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων, μπορεί να ορίζεται ότι επιτρέπεται η εκχώρηση από μέρους του αναδόχου απαίτησης από εγκεκριμένη πιστοποίηση ή μέρους της προς τον κύριο του έργου για την εξόφληση οποιασδήποτε οφειλής του προς αυτόν και να καθορίζονται οι όροι και η διαδικασία αυτής».

13.- Στο άρθρο 145 παρ.1 του ν.4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας (ενσωμάτωση της Οδηγίας 2011/85/ΕΕ) - δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις» (Α' 143) ορίζονται σχετικά με την κατάσχεση εις χείρας του Δημοσίου τα εξής:

«Άρθρο 145 Κατάσχεση εις χείρας του Δημοσίου και εκχώρηση»

« 1. Η κατάσχεση χρηματικής απαίτησης εις χείρας του Δημοσίου, ως τρίτου, γίνεται, τηρουμένων και των λοιπών όρων και προϋποθέσεων, οι οποίες προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία, με κοινοποίηση του κατασχετηρίου σωρευτικά:

α. στην αρμόδια για την πληρωμή της συγκεκριμένης οφειλής του Δημοσίου υπηρεσία ή στην οικεία χρηματική διαχείριση,

β. στις αρμόδιες, για τη φορολογία εισοδήματος τόσο του καθ' ου η κατάσχεση, όσο και του κατασχόντος, Δ.Ο.Υ...»

14. - Στο Άρθρο 159 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ορίζεται :

«Η παράβαση διάταξης που ρυθμίζει τη διαδικασία και ιδίως τον τύπο κάποιας διαδικαστικής πράξης συνεπάγεται ακυρότητα, την οποία απαγγέλλει το δικαστήριο, 1)αν την τήρηση της διάταξης απαιτεί ρητά ο νόμος με την ποινή της ακυρότητας, 2)αν για την παράβαση αυτή επιτρέπεται αναίρεση ή αναψηλάφηση, 3)σε κάθε άλλη περίπτωση, αν ο δικαστής κρίνει ότι η παράβαση προκάλεσε στο διάδικο που την προτείνει βλάβη η οποία δεν μπορεί να αποκατασταθεί διαφορετικά παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας».

15.-Στα άρθρα 710,712 παρ.2, 715 παρ.4 και 722 παρ.2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας σχετικά με την συντηρητική κατάσχεση μεταξύ άλλων ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 710 Ακατάσχετα»

«Δεν επιτρέπεται συντηρητική κατάσχεση πραγμάτων τα οποία είναι ακατάσχετα κατά τις διατάξεις της αναγκαστικής εκτέλεσης, καθώς κι εκείνων που μπορούν να υποστούν άμεση φθορά»

«Άρθρο 712 Στα χέρια τρίτου»

«2.Ο τρίτος, εκείνος που επέβαλε την κατάσχεση και ο οφειλέτης έχουν όλες τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα που προβλέπουν οι διατάξεις της αναγκαστικής κατάσχεσης απαιτήσεων ή κινητών στα χέρια τρίτου, και εφαρμόζεται η διαδικασία για την άσκηση ή τη διαφύλαξη τους που ορίζεται στις διατάξεις αυτές.»

«Άρθρο 715 Συνέπειες συντηρητικής κατάσχεσης»

«4.Αν έγινε κατάσχεση απαίτησης στα χέρια τρίτου, απαγορεύεται και είναι άκυρη υπέρ εκείνου που επέβαλε την κατάσχεση η εξόφληση από τον τρίτο της απαίτησης που έχει κατασχεθεί ή ο συμψηφισμός της με μεταγενέστερη απαίτηση....»

«Άρθρο 722 Μετατροπή σε αναγκαστική κατάσχεση»

«2.Όποιος έχει κατασχέσει συντηρητικώς απαίτηση στα χέρια τρίτου γίνεται, από την τελεσιδικία της απόφασης που δέχεται την αγωγή για την κύρια υπόθεση, δικαιούχος ολόκληρης της απαίτησης ή μέρους της, ανάλογα με το περιεχόμενο της απόφασης».

16.- Στα άρθρα 982 παρ1, 984 παρ. 2 και 990 του Κ.Πολ.Δικ. σχετικά με την κατάσχεση εις χείρας τρίτου μεταξύ άλλων ορίζεται:

«Άρθρο 982 Τι κατάσχεται .Εξαιρούμενα»

«1.Μπορούν να κατασχεθούν α)χρηματικές απαιτήσεις εκείνου κατά του οποίου στρέφεται η εκτέλεση κατά τρίτων μη εξαρτώμενες από αντιπαροχή ή απαιτήσεις του κατά τρίτων για μεταβίβαση της κυριότητας κινητών μη εξαρτώμενη από αντιπαροχή,

β)κινητά πράγματά του που βρίσκονται στα χέρια τρίτου».

«Άρθρο 984 Συνέπειες»

«2.Απαγορεύεται και δεν παράγει έννομες συνέπειες για τον κατασχόντα η εξόφληση από τον τρίτο της κατασχεμένης απαίτησης ή ο συμψηφισμός της με μεταγενέστερη απαίτηση, καθώς και η απόδοση σε εκείνον κατά του οποίου έγινε η κατάσχεση ή η διάθεση σε τρίτους του κατασχεμένου, αφότου του επιδοθεί το έγγραφο του άρθρου 983, έστω και αν αυτό δεν επιδόθηκε ακόμα σε εκείνον κατά του οποίου γίνεται η κατάσχεση. Όταν πρόκειται για χρηματικές απαιτήσεις, η απαγόρευση αφορά μόνο το ποσό για το οποίο έγινε η κατάσχεση».

«Άρθρο 990»

«Αν η ανακοπή του άρθρου 986 γίνει δεκτή, το δικαστήριο με την απόφασή του υποχρεώνει τον τρίτο να καταβάλει το κατασχεμένο ποσό ή να παραδώσει το κατασχεμένο πράγμα, τηρούνται όμως οι διατάξεις του άρθρου 988».

Ερμηνεία- Υπαγωγή

17.-Τα άρθρα 982 έως 991 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας ρυθμίζουν την κατάσχεση εις χείρας τρίτου, της οποίας αντικείμενο είναι κατά κανόνα χρηματική απαίτηση του οφειλέτη έναντι ορισμένου τρίτου ή κινητά πράγματα, που ανήκουν κατά κυριότητα στον οφειλέτη αλλά κατέχονται από τρίτο.

18.- Η κατάσχεση εις χείρας του Δημοσίου ως τρίτου ρυθμίζεται ειδικά με το άρθρο 145 του ν.4270/2014, όπως και υπό το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς του ν.2362/1995 με το άρθρο 95, ενώ υπό την ισχύ του ν.δ.321/1969 γινόταν δεκτό ότι η κατάσχεση στα χέρια του Δημοσίου ως τρίτου ρυθμιζόταν από τις διατάξεις των άρθρων 982 επ. Κ.Πολ.Δικ., όπως αυτές συμπληρώνονταν από το άρθρο 97 αυτού.

19.- Από το συνδυασμό των άρθρων 953 παρ.3 και 4 και 982 παρ. 2 Κ.Πολ.Δικ. προκύπτει ποια αντικείμενα είναι ακατάσχετα. Επίσης το ακατάσχετο καθιερώνεται και δυνάμει ειδικών νόμων. Οι προγενέστεροι της εισαγωγής του Κ.Πολ.Δικ. νόμοι, οι οποίοι καθιέρωναν ακατάσχετα, καταργήθηκαν με τη γενική καταργητική διάταξη του άρθρου 1 εδ. ε - στ σε συνδυασμό με το άρθρο 4 Εισ.Ν.ΚΠολ.Δικ. και συνεπώς έκτοτε έπαυσε να ισχύει κάθε ειδική διάταξη, με την οποία είχε καθορισθεί απαίτηση ως ακατάσχετη, πλην αυτών που ρητά και ιδίως με το άρθρο 52 του Εισ.Ν.Κ.Πολ.Δικ., διατηρήθηκαν σε ισχύ (βλ. Ι. Μπρίνια Αναγκαστική Εκτέλεσις, τόμος τρίτος, β' έκδοση, σελ.1305).

20.- Τέτοια ειδική απαγόρευση κατάσχεσης αποτελούν, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ.1 του ν.4694/1930, όπως αυτός σήμερα ισχύει, οι απαιτήσεις των εργολάβων για τα οφειλόμενα σε αντάλλαγμα της κατασκευής έργου προς εκτέλεση του οποίου χρησιμοποιούν αυτοί την εργασία τρίτων, κατά την παρ. 4 δε του ιδίου άρθρου το παραπάνω ακατάσχετο ισχύει σε όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου και ένα μήνα μετά την περάτωσή του.

Από την παράγραφο 11 του άρθρου 52 του Εισ.Ν.Κωδ.Πολ.Δικ. όπου ορίζεται ότι, διατηρούνται σε ισχύ οι διατάξεις νόμων που προβλέπουν τις προϋποθέσεις με τις οποίες είναι δυνατή η κατάσχεση των απαιτήσεων των εργολάβων, συνάγεται, κατά λογική ερμηνεία, ότι, αφού διατηρούνται ρητά σε ισχύ οι εξαιρέσεις από το ακατάσχετο των απαιτήσεων των εργολάβων, ο νόμος υπονοεί ότι έχει διατηρηθεί και ο κανόνας του ακατάσχετου (βλ. Π.Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος, β' έκδοση 2018, VI σελ.89 αρ.περιθ.128, Ι.Καστριώτης, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009, τομ.α' σελ.328,). Κατά την ερμηνεία δε των διατάξεων αυτών γίνεται δεκτό ότι η απαγόρευση ετέθη όχι μόνο υπέρ του εργολάβου αλλά και υπέρ του εργοδότη (βλ. Ι. Μπρίνια Αναγκαστική Εκτέλεσις, τόμος τρίτος β' έκδοση, σελ. 1315), διότι από το σκοπό του νόμου συνάγεται ότι ο νομοθέτης απέβλεψε στην απρόσκοπτη πρόοδο της εκτέλεσης του έργου και την περάτωσή του και κατά συνέπεια, σε περίπτωση κατάσχεσης οφειλομένων σε εργολάβο είναι δυνατή η προβολή του ακατάσχετου από τον τρίτο, εις χείρας του οποίου επιβλήθηκε η κατάσχεση (Ι.Καστριώτη Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009, τομ. α' σελ. σελ.332, Π. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος, β' έκδοση 2018, σελ 90 αριθ. περιθ. 129).

21.- Η ίδια απαγόρευση κατάσχεσης εργολαβικού ανταλλάγματος περιλαμβάνεται και στην ειδική νομοθεσία περί δημοσίων έργων και συγκεκριμένα στη διάταξη της παρ. 11 του άρθρου 53 του ν. 3669/2008, η οποία επαναλήφθηκε αυτούσια με την παρ.11 του άρθρου 152 του ν.4412/2016, ενώ η αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 5 παρ.12 εδ.β' του προγενέστερου ν.1418/1984 σχετικά με την κατάσχεση και εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος παρέπεμπε στις ισχύουσες διατάξεις.

Τέλος, εφόσον ο νόμος δεν διακρίνει, η απαγόρευση της κατάσχεσης του ειδικού αυτού περιουσιακού στοιχείου αφορά όχι μόνο στην αναγκαστική, αλλά και στη συντηρητική κατάσχεση, αφού και η τελευταία επιφέρει δέσμευση διάθεσης του περιουσιακού αυτού στοιχείου (βλ. Α.Π. 41/2003).

22.- Ο σκοπός της ανωτέρω διάταξης του άρθρου 4 παρ.1 του νόμου 4694/1930 με την οποία καθορίστηκε ως ακατάσχετο το εργολαβικό αντάλλαγμα, είναι η εξασφάλιση των πληρωμών των εργατών, οι οποίοι εργάζονται στο έργο και γενικότερα όλων όσων με κάθε τρόπο συντελούν στην εκτέλεση του έργου, για να μην διακοπεί ή ματαιωθεί αυτό και να αποφευχθεί η επέλευση ζημίας στην εθνική οικονομία. Ο νομοθέτης δηλαδή απέβλεψε στην αποφυγή δυσχερειών κατά την εκτέλεση δημοσίου έργου και στην εξασφάλιση των προϋποθέσεων για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του εργολάβου απέναντι τόσο στους εργαζόμενους όσο και σε όλους τους συντελεστές του έργου, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα για την απρόσκοπτη αποπεράτωσή του. Η σκοπιμότητα της ρύθμισης αυτής εξάλλου συνάγεται και από την προβλεπόμενη στον ίδιο νόμο εξαίρεση στο ακατάσχετο υπέρ των προσώπων αυτών που ρητά έχει προβλέψει, διότι με τον τρόπο αυτό εξασφαλίζονται οι απαιτήσεις εκείνων που θεωρούνται συντελεστές του (Ι.Καστριώτη Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου, 2009, τομ. α' σελ. σελ.332 Π. Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος, β' έκδοση 2018, σελ. 90 αριθ. περιθ 129).

23.- Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ιδίου ως άνω ν. 4694/1930 κατάσχεση, η οποία επιβάλλεται παρά τις διατάξεις του νόμου αυτού, είναι αυτοδίκαια άκυρη. Ήδη δε, με πρόσφατες αποφάσεις υπ' αριθμ. 1949 και 1948/2014 του Αρείου Πάγου έγινε δεκτό ότι, κατ' εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 6 του ν. 4694/1930, κατάσχεση, η οποία έγινε παρά τις διατάξεις του νόμου αυτού επί εργολαβικού ανταλλάγματος, είναι αυτοδίκαια άκυρη.

24.- Παγίως αντίθετη μέχρι σήμερα επί του ανωτέρω ζητήματος είναι η θέση που έχει επικρατήσει στη θεωρία, σύμφωνα με την οποία, η ανωτέρω κατάσχεση δεν είναι αυτοδίκαια άκυρη, αλλά η ακυρότητά της εξαρτάται από την έκδοση δικαστικής απόφασης, διότι ο Κ.Πολ.Δικ. δεν αναγνωρίζει αυτοδίκαια επερχόμενες ακυρότητες, αλλά η ακυρότητα απαγγέλλεται μόνο με δικαστική απόφαση (βλ. Κ. Μπέης, Σημείωση στην υπ'αριθμ. 801/1968 Εφ.Αθ., Π.Γέσιου-Φαλτσή, Δίκαιο Αναγκαστικής Εκτέλεσης, Ειδικό Μέρος, β' έκδοση 2018 σελ.92-93, Ι.Καστριώτης, Η κατάσχεση εις χείρας τρίτου 2009, τομ. α' σελ. 330, Π. Κορνηλάκης ΙΙ. Ειδικές ρυθμίσεις σε σχέση με την εργολαβική αμοιβή σε Ειδικό Ενοχικό δίκαιο τομ.2, 2η έκδοση 2013 σ.360).

25.- Στην προκειμένη περίπτωση έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του ν.1418/1984, καθόσον η αρχική από 14-12-2005 σύμβαση μεταξύ Ελληνικού Δημοσίου, εις χείρας του οποίου, ως τρίτου, επεβλήθη η κατάσχεση και της αναδόχου εταιρείας – καθ' ης η

επιβληθείσα κατάσχεση, καταρτίστηκε με βάση τους όρους της σχετικής διακήρυξης, σύμφωνα με το άρθρο 7 της οποίας, ρητά προβλέπεται η εφαρμογή των ως άνω διατάξεων για την ανάθεση και εκτέλεση της σύμβασης, περαιτέρω δε η από 3-9-2018 συμπληρωματική σύμβαση διέπεται από το νομοθετικό καθεστώς που ίσχυε κατά το χρόνο σύναψης της αρχικής, της οποίας αποτελεί παρακολούθημα.

Στο εφαρμοζόμενο άρθρο 5 παρ. 12 εδ.β΄ του ανωτέρω ν. 1418/1984 ορίζεται ότι για την κατάσχεση και εκχώρηση του εργολαβικού ανταλλάγματος εφαρμόζονται οι ισχύουσες διατάξεις. Συναφώς δε, όπως ανωτέρω αναλυτικά εκτέθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1, 3 και 4 του ν.4694/1930 - του οποίου η ισχύς διατηρήθηκε με το άρθρο 52 αριθμ.11 του Εισ.Ν.Κ.Πολ.Δ - απαγορεύεται καθ' όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης έργου και ένα μήνα μετά την αποπεράτωσή του η εκχώρηση ή κατάσχεση των οφειλομένων προς εργολάβους σε ανάλλαγμα της κατασκευής έργου, για την εκτέλεση του οποίου ο εργολάβος χρησιμοποιεί την εργασία τρίτων ή προμηθεύεται προς τούτο υλικά από τρίτους ή μηχανήματα κ.λ.π., εκτός εάν πρόκειται για απαιτήσεις εκείνων που απασχολήθηκαν στο έργο ως εργάτες, τεχνίτες ή υπάλληλοι ή παρέιχαν υλικά για την εκτέλεση του έργου.

26.- Συνεπώς, εν προκειμένω, η συντηρητική κατάσχεση που επιβλήθηκε από το ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΑΤΤΙΚΗΣ» εις χείρας του Ελληνικού Δημοσίου ως τρίτου, επί απαιτήσεων της αναδόχου - καθ' ης η εκτέλεση α.ε. με την επωνυμία «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.». που αποτελούν εργολαβικό ανάλλαγμα, ρητά απαγορεύεται από τις εφαρμοζόμενες διατάξεις των παρ. 1 και 4 του άρθρου 4 του ν.4694/1930 και για το λόγο αυτό είναι άκυρη, εφ' όσον δεν συντρέχουν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις του ανωτέρω άρθρου, σύμφωνα με τις οποίες είναι κατ' εξαίρεση επιτρεπτή η ανωτέρω κατάσχεση.

27.- Εξάλλου, έχει εξαφανιστεί η υπ' αριθμ. 3595/2017 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Πειραιά, με βάση την οποία επιβλήθηκε η ως άνω συντηρητική κατάσχεση εις χείρας του Ελληνικού Δημοσίου, ως τρίτου, με την έκδοση της υπ' αριθμ. 413/2019 απόφασης του Εφετείου Πειραιά, η οποία απέρριψε κατ' ουσία και στο σύνολό της την αγωγή του κατασχόντος ν.π.δ.δ. με την επωνυμία «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΗΜΩΝ ΠΕΙΡΑΙΑ ΚΑΙ ΔΥΤ.ΑΤΤΙΚΗΣ» κατά της αναδόχου του δημοσίου έργου «ΜΗΧΑΝΙΚΗΣ Α.Ε.», επειδή η ασκούμενη με αυτήν αξίωση είχε παραγραφεί.

28.- Ενόψει όλων των προαναφερθέντων, σύμφωνα με τη γνώμη που διατυπώθηκε από την πλειοψηφία των μελών που απαρτίζεται από τους Νομικούς Συμβούλους

Αθηνά Αλεφάντη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελο Μαρίνη (ψήφοι πέντε - 5), με βάση το συγκεκριμένο ιστορικό του ερωτήματος αφενός μεν λόγω: α) της ανυπαρξίας σήμερα της απαίτησης του κατασχόντος ν.π.δ.δ. έναντι της αναδόχου- καθ' ης η εκτέλεση, η οποία διαγνώστηκε τελεσίδικα με την υπ' αριθμ. 413/2019 απόφαση του Εφετείου Πειραιά, και β) της άκυρης κατάσχεσης που επιβλήθηκε, εις χείρας του Ελληνικού Δημοσίου ως τρίτου, επί του κατά το νόμο ακατάσχετου εργολαβικού ανταλλάγματος της αναδόχου, η οποία σύμφωνα με την νομολογία του Αρείου Πάγου(1949 - 1948/2014) επέρχεται αυτοδίκαια κατ' άρθρο 6 ν.4694/1930, η υπηρεσία δύναται να προβεί στην εκκαθάριση και εξόφληση των λογαριασμών προς τον ανάδοχο του έργου, πριν την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί της ανακοπής – αγωγής του κατασχόντα, οι λόγοι της οποίας πιθανολογείται ότι θα απορριφθούν, αφενός μεν λόγω της ανωτέρω εξαφάνισης της απόφασης με την οποία επιβλήθηκε η συντηρητική κατάσχεση, αφετέρου δε λόγω του ότι, όπως γίνεται δεκτό, η εν προκειμένω εφαρμοζόμενη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ν.4694/1930 έχει τεθεί προς εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, που είναι η απρόσκοπτη εκτέλεση του έργου, το οποίο, όπως προκύπτει εκ των στοιχείων του φακέλου της υπόθεσης, δεν έχει περατωθεί και κινδυνεύει η κοινοτική χρηματοδότησή του από επικείμενη ανάκτηση αυτής. Κατά την συγκλίνουσα με την πλειοψηφία άποψη του Προέδρου Σπυρίδωνος Παπαγιαννόπουλου, Αντιπροέδρου Ν.Σ.Κ. και του Νομικού Συμβούλου Χρήστου Μητκίδη (ψήφοι δύο -2) την νομιμότητα της, κατά τα ανωτέρω, καταβολής του εργολαβικού ανταλλάγματος προς τον ανάδοχο, υποστηρίζει αυτοτελώς η νομική βάση της αυτοδίκαιης ακυρότητας της κατάσχεσης επί του εργολαβικού ανταλλάγματος, κατ' ευθεία εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 6 του ν.4694/1930, όπως αυτή ερμηνεύθηκε από τις προαναφερόμενες αποφάσεις (Α.Π. 1949 και 1948/2014). Επομένως, ανεξαρτήτως της αιτιολογίας επί της οποίας εδράζονται οι ανωτέρω γνώμες, πλειοψηφεί (σύνολο ψήφων επτά - 7) η άποψη ότι η υπηρεσία δύναται να προβεί στην εκκαθάριση και εξόφληση των προαναφερομένων λογαριασμών προς τον ανάδοχο.

28.-Κατά τη γνώμη του μειοψηφούντος μέλους Ευφροσύνης Μπερνικόλα, Νομικής Συμβούλου (ψήφος μία - 1), με την οποία συντάχθηκε και η Εισηγήτρια Πάρεδρος Μαρία Σταμέλου (γνώμη χωρίς ψήφο), η υπηρεσία οφείλει να μην προβεί στην καταβολή του εργολαβικού προς τον ανάδοχο του έργου, πριν την έκδοση

τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί της ανακοπής – αγωγής του κατασχόντα. Τούτο διότι, δεν προκύπτει υπό τον ισχύοντα Κ.Πολ.Δικ., ότι το άρθρο 6 του ν.4694/1930 έχει διατηρηθεί σε ισχύ, καθώς με τη γενική καταργητική διάταξη του άρθρου 1 εδ. ε - στ σε συνδυασμό με το άρθρο 4 Εισ.Ν.Κ.Πολ.Δικ. καταργήθηκαν όλοι οι προγενέστεροι της εισαγωγής του Κ.Πολ.Δικ. νόμοι, οι οποίοι καθιέρωναν ακατάσχετα, πλην αυτών που ρητά διατηρήθηκαν σε ισχύ και συνεπώς με το άρθρο 52 αρ.11 Εισ.Ν.Κ.Πολ.Δικ., μετά την εισαγωγή του Κ.Πολ.Δικ. διατηρήθηκαν σε ισχύ μόνον οι κατ' άρθρο 4 παρ. 4 του ν.4694/1930 προϋποθέσεις της κατάσχεσης των οφειλόμενων σε εργολάβους και όχι ο κατά το άρθρο 6 του νόμου αυτού χαρακτήρας της, ως αυτοδίκαια άκυρης. Άρα, η παρά τη ρητή, διατηρηθείσα με το άρθρο 52 αρ.11 απαγόρευση κατάσχεσης επί εργολαβικού ανταλλάγματος, που επιβλήθηκε εν προκειμένω, δεν είναι αυτοδίκαια άκυρη, αλλά η ακυρότητά της εξαρτάται από την έκδοση δικαστικής απόφασης, διότι ο Κ.Πολ.Δικ. δεν αναγνωρίζει αυτοδίκαια επερχόμενη ακυρότητα αλλά η ακυρότητα απαγγέλλεται μόνο με δικαστική απόφαση, κατά τις γενικές διατάξεις των άρθρων 159 επ. και 933 επ. Κ.Πολ.Δικ.

Απάντηση

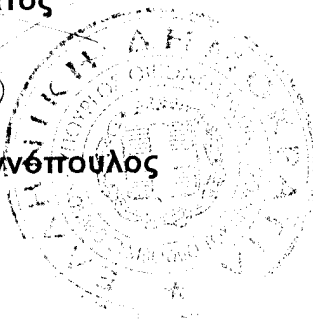
29.- Κατόπιν των ανωτέρω, στο ερώτημα που υποβλήθηκε, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Γ΄ Τμήμα) γνωμοδότησε κατά πλειοψηφία ότι η ερωτώσα υπηρεσία του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών δύναται νομίμως να προβεί στην εκκαθάριση και εξόφληση των λογαριασμών που αφορούν το ερώτημα προς τον ανάδοχο του έργου «ΜΗΧΑΝΙΚΗ Α.Ε.» πριν την έκδοση τελεσίδικης δικαστικής απόφασης επί της ανακοπής – αγωγής του κατασχόντα.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 1-10-2019

Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Σπυρίδων Α. Παπαγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Μαρία Σταμέλου
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.